

JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.
Katedra obchodního práva PF UK

Posudek k diplomové práci Jana Kurníka na téma
„Dobré mravy ve vztazích podnikatele“

Rozsah práce: 42 tiskových stran
Datum odevzdání práce: 5. března 2024

1. Aktuálnost (novost) tématu

Diplomant zvolil tradiční téma, jehož úpravu ovšem (částečně) pozměnila rekonstrukce civilního práva a s nímž se v tuzemském prostředí dosud pojí významné nejasnosti. Jeho aktuálnost narůstá také s průběžným rozvojem judikatury. Je proto potřebné a užitečné téma dál zpracovávat.

2. Náročnost tématu (teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování, použité metody)

Téma lze hodnotit jako středně náročné. Váže se k němu sice celá řada odborných pramenů, ty však zdaleka nezpracovávají všechnu dostupnou judikaturu, zvláště z poslední doby, ani nenabízejí jednotné odpovědi na otázky, s nimiž se teorie i praxe potýká a jimž se diplomant v práci věnoval.

3. Kritéria hodnocení práce

A. Splnění cíle práce

Diplomant si vytkl cíl poskytnout komplexní pohled na to, jak dobré mravy formují vztah mezi podnikateli a jak je reflektuje současný český právní řád. Obávám se, že tohoto cíle dosahuje jen zčásti. K důvodům viz níže.

B. Samostatnost při zpracování tématu

Autenticita předloženého díla je evidentní. Nepochybuji o tom, že je výsledkem diplomantovy samostatné práce.

C. Logická stavba práce

Struktura práce je přehledná. Úvod vymezuje cíl práce a představuje její osnovu, závěr rekapituluje hlavní zjištění, k nimž diplomant dospívá. V první kapitole diplomant postihuje vývoj pojmu dobrých mravů a jeho obsahové naplně od počátku 20. století. V druhé zkoumá vztah dobrých mravů a poctivosti, resp. poctivého obchodního styku v právní úpravě účinné do konce roku 2013 a po rekonstrukci. Ve třetí se věnuje aplikaci dobrých mravů na vztahy mezi podnikateli (tak je kapitola i nazvána) a uvádí příklady jejich působení na dohodu o úroku z prodlení a smluvní pokutě. Ve skutečnosti se zmíněné kapitoly do značné míry překrývají, když například o aplikaci dobrých mravů na vztahy mezi podnikateli diplomant významně pojednává již v první i druhé kapitole.

D. Práce s literaturou (využití cizojazyčné literatury) včetně citací

Okruh použitých pramenů je standardní, stejně tak práce s nimi v poznámkovém aparátu. Slušný je rovněž přehled použité judikatury, který zahrnuje i stěžejní soudní rozhodnutí z poslední doby. Pro účely práce však reflexe judikatury, když už na ni diplomant položil hlavní důraz, mohla být obsáhlejší (viz též níže). Stranou jakékoliv pozornosti diplomant ponechal zdroje zahraniční. Přitom komparace se soudobým rakouským a německým právním

prostředím se nabízela, již vzhledem k historickým souvislostem, na něž diplomant úvodem správně upozorňuje.

E. Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)

Hloubku diplomantovy analýzy nemám za optimální. Diplomant předně důsledně neodděluje jednotlivá působení dobrých mravů v právním řádu. V kapitole 1.4 si správně všímá třech odlišných projevů jejich derogační funkce (limit dispozitivity právní úpravy, důvod neplatnosti právních jednání, korektiv výkonu práva). Ve zbylých kapitolách nicméně tyto funkce nezřídka směšuje, resp. mezi nimi plynule přechází. Viz jen jeho větu ze str. 34, dle níž „*V rámci posuzování úroků z prodlení lze posuzovat nejenom ujednanou výši úroku z prodlení a její rozpor s dobrými mravy, ale i zneužití ujednané výše.*“ Tím částečně snižuje i hodnotu historického pohledu, když srovnává napříč zmíněnými kategoriemi. Jaká je například odpověď na otázku, zda rozpor se zásadami poctivého obchodního styku založil před rokem 2013 neplatnost právního úkonu? V pasážích věnovaných úpravě účinné po rekonstrukci občanského práva (včetně kapitoly 1.4) závažně postrádám zmínku o regulační funkci dobrých mravů, citaci ustanovení, ze kterého se podává, a zdůraznění této (dle mého vpravdě revoluční) novinky (přinejmenším) oproti stavu do konce roku 2013. V práci nakonec nenacházím ani vyčerpávající analýzu otázky, zda se ve vztazích mezi podnikateli po 1. lednu 2014 prosadí stejný obsah korektivu dobrých mravů jako ve zbylých právních poměrech, proč by tomu tak (ne)mělo být, a pokud ano, v čem by mohly spočívat hlavní odlišnosti. Diplomant sice zmiňuje nižší citlivost podnikatelského prostředí k aspektům sociální etiky, tedy že v tomto prostředí může (podle okolností) obstat, co bychom v obecném právu občanském vyhodnotili již jako nemravné. Co však naopak? Bylo by možné uvažovat o tom, že specifické prostředí podnikatelské bude v některých aspektech citlivější než obecné právo občanské a jako nepoctivé posoudí, co bychom obecně uznali ještě za akceptovatelné? Na str. 27 diplomant jen nepřímou (v historickém kontextu) dovozuje, že nikoliv, když uzavírá, že jednání odporující zásadám poctivého obchodního styku se musí vždy přičítat dobrým mravům. Otázka by ale zasloužila hlubší zkoumání, zvláště když některá rozhodnutí Nejvyššího soudu naznačují opak. Základní analýza by, myslím, prospěla i příkladům z judikatury prvorepublikové. Ve vztahu k jednomu rozhodnutí ji diplomant i nabízí, ke zbylým nikoliv. Hlubší analýzu, ale nakonec vlastně i syntézu, postrádám i v pasážích věnovaných úroku z prodlení a smluvní pokutě. Ve kterých vztazích podnikatele například platí přísnější limity zákonné? Při jaké zhruba sazbě neobstojí smluvní pokuta sjednaná za prodlení s placením peněžitého dluhu? Ani tyto pasáže ostatně dostatečně nereflektují rozdíl mezi dobrými mravy coby korektivem platnosti na jedné straně a výkonu práva na straně druhé, resp. nevěnují srovnatelnou pozornost oběma těmto funkcím, resp. nenabízejí ani základní judikaturu k funkci uvedené jako druhé v pořadí. Na řadě míst také postrádám jednoznačný diplomantův postoj k závěrům podávajícím se z judikatury či odborné literatury; tím spíše, nenabízejí-li jednotné řešení. Ocením, doplní-li diplomant své úvahy o uvedené otázky alespoň v průběhu ústní obhajoby.

F. Úprava práce (text, grafy, tabulky)

Formální úroveň práce je standardní.

G. Jazyková a stylistická úroveň

Práce vykazuje slušnou slohovou úroveň. Zaznamenal jsem v ní však několik gramatických chyb, a to i dosti hrubých, včetně závažné (ne)shody podmětu s přísudkem (viz např. „*dobré mravy měli ... sloužit*“ na str. 11 či „*soudy využili*“ na str. 43).

4. Případná další vyjádření k práci

Nejsem si jist přesností, správností či věcnou obhajitelností některých diplomantových tvrzení. Nesdílím např. jeho přesvědčení (viz např. na str. 21 či 25), že obchodní zvyklosti fungují jako korektiv podobný dobrým mravům. Diplomantova teze o tom, že pravidlo zakotvené v § 1801 ObčZ dopadne pouze na „*ujednání vedle vlastního textu smlouvy*“ (na str. 28), neodpovídá převažujícím stanoviskům doktrinárním a nakonec ani judikatorním. Viz ostatně jedno rozhodnutí Nejvyššího soudu, které diplomant sám cituje. Není pravdou, že velký senát Nejvyššího soudu v rozhodnutí ke sp. zn. 31 Cdo 2273/2022 výslovně potvrdil závěr o možné absolutní neplatnosti smluvní pokuty sjednané (od počátku, tj. i vzhledem k okolnostem panujícím v době sjednání) v nepřiměřené výši (na str. 44 práce). Ani pozdější rozhodnutí malých senátů takový přístup nepotvrzují. Ve světle citovaného rozhodnutí velkého senátu se také jeví jako částečně nepřesná diplomantova teze o tom, že smluvní pokuta „*představuje tzv. paušalizovanou náhradu škody*“ (na str. 43). Atd. Ocením, kdyby mohl diplomant nastíněná tvrzení upřesnit, resp. znovu otevřít během ústní obhajoby.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Viz výše ad 3.E. a 4.

6. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě a navržený klasifikační stupeň

Práci celkově hodnotím jako způsobilou obhajoby i obhajitelnou. Její výsledné hodnocení ponechávám závislým na průběhu této obhajoby. S ohledem na nastíněné výhrady bych se nicméně předběžně přikláněl k tomu, abychom ji klasifikovali spíše jako dobrou.

V Praze dne 6. května 2024

JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.